

Budowanie Nowej Szkocji: kształcenie i uczenie się przez całe życie w niepodległej Szkocji

BUILDING A NEW
SCOTLAND

Podsumowanie

Oto podsumowanie propozycji szkockiego rządu w kwestii kształcenia i uczenia się przez całe życie w niepodległej Szkocji. W pełnej treści dokumentu:

- określiliśmy, że bieżąca polityka edukacyjna rządu leży u podstaw uczenia się. Opisaliśmy podejście do dobrostanu i praw, które zapewniają dzieciom i młodzieży najlepsze szanse osiągnięcia ich pełnego potencjału. Wyjaśniliśmy też, jak taką politykę będziemy realizować w niepodległej Szkocji;
- opisaliśmy, czego Szkoci i Szkotki mogą spodziewać się w trakcie kształcenia i nauki przez całe życie, oraz jak moglibyśmy udoskonalić państwową ofertę edukacyjną.

Zawarty tu raport przedstawia dalsze szczegóły tych propozycji. Opisuje też dane, na podstawie których go przygotowaliśmy, i podaje odniesienia do źródeł.

Kształcenie i uczenie się przez całe życie w Szkocji

Odrębny i niezależny system kształcenia w Szkocji pochodzi z okresu sprzed decentralizacji władzy („devolution”), natomiast międzynarodową sławą ten doskonały system cieszył się już na długo przed tym, jak podpisano Akt unii. Na przykład University of St Andrews, czyli pierwszy uniwersytet w Szkocji, założono już na początku XV wieku. To trzecia najstarsza uczelnia w krajach anglojęzycznych. Glasgow University otwarto w 1451 roku na podstawie dekretu króla Szkocji Jakuba II. Trzecim najstarszym uniwersytetem jest Aberdeen University. W Szkocji szcycimy się silnymi tradycjami kształcenia.

Współcześnie system kształcenia w tym kraju wspierają prace szkockiego rządu, władz lokalnych i społeczności w miastach i wsiach jak kraj długi i szeroki. Uniwersytety i koledże, które obecnie oferują bogatą ofertę kształcenia dalszego i wyższego, zapewniają młodzieży szereg atrakcyjnych możliwości. W rzeczywistości odsetek Szkotek i Szkotów, którzy ukończyli szkoły średnie, a którzy zdobywają dalsze kwalifikacje i dyplomy, nadal uchodzi za jeden z najwyższych w Europie.

Niepodległość umożliwiłaby przyszłym szkockim gabinetom dokonywanie wyborów, które na tę chwilę są niedostępne na mocy porozumienia o decentralizacji władzy. Wyborów, na podstawie których kolejne rządy mogłyby jeszcze bardziej udoskonalać warunki kształcenia i umacniać jego podstawy. Dzięki temu każda młoda osoba miałaby największe możliwe szanse odniesienia sukcesów w nauce w szkole i po jej ukończeniu, a my wszyscy mielibyśmy szanse i możliwości uczenia się przez całe życie.

Szkocja nie ma jeszcze pełnych uprawnień we wszystkich obszarach polityki, które to uprawnienia pozwoliłyby jej na całkowite wyeliminowanie ubóstwa dzieci. Gdyby kraj ten uzyskał pełne uprawnienia przysługujące niepodległemu państwu, przyszłe jego rządy mogłyby same decydować o tym, jak najskuteczniej pozbyć się tego problemu.

Mogłyby wprowadzić udoskonalenia systemu urlopów rodzicielskich i wynagrodzeń, a także określić wyższe standardy minimalne niż te, które ustanowił rząd Wielkiej Brytanii. Takie zmiany polegałyby na przykład na:

- wydłużeniu płatnego urlopu macierzyńskiego i zwiększeniu jego zakresu;
- wydłużeniu dwutygodniowego urlopu, który obecnie przysługuje ojcom, partnerom i partnerkom, a także zapewnieniu dodatkowych tygodni wspólnego urlopu rodzicielskiego pobieranego wtedy, gdy zakończy się pięćdziesięciodwutygodniowy urlop macierzyński;
- zapewnienie płatnego trzydniowego urlopu osobom, które poroniły.

W niepodległej Szkocji jej rząd współpracowałby z rodzinami nad określeniem, który sposób wcielenia tego pomysłu w życie byłby najlepszy.

Szkocja była pierwszym krajem w Wielkiej Brytanii, który bezpośrednio zawarł w swoich przepisach Konwencję o prawach dziecka (UNCRC) przyjętą przez Organizację Narodów Zjednoczonych. Polegało to na uchwaleniu (szkockiej) Ustawy o (włączeniu do prawa krajowego) Konwencji o prawach dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych (ang. „UNCRC Act”). Rząd Szkocji już wielokrotnie dał wyraz swojemu zaangażowaniu na rzecz ochrony praw dziecka. Jednak obowiązek ten nie dotyczy obecnie wszystkich funkcji i usług pełnionych i świadczonych przez urzędy publiczne w Szkocji.

Dzięki uzyskaniu uprawnień, jakie przysługują niezależnemu państwu, rząd Szkocji mógłby zawrzeć w przepisach krajowych wszystkie zapisy UNCRC, co zapewniłoby prawom dziecka jeszcze większą ochronę. Zobowiązanie to w połączeniu z naszą chęcią wdrożenia podejścia Getting it Right for Every Child (GIRFEC) ma zapewnić wszystkim dzieciom i całej młodzieży jak najlepsze podstawy do nauki niezależnie od ich sytuacji.

Oprócz tego gdyby przyszły rząd szkocki w niepodległym kraju zyskał pełne uprawnienia w zakresie kwestii równości, we współpracy z opiekunami mógłby określić, czy za konieczną uważają oni uznanie „doświadczenia w opiece” za cechę chronioną. Wtedy rząd mógłby podjąć odpowiednie działania, które zwiększyłyby ochronę prawną opiekunów.

Badania przeprowadzone za granicą dowiodły, że dobrej jakości programy nauczania wczesnoszkolnego i opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym (ang. ELC) przekładają się na polepszenie jakości kształcenia, zatrudnienia i zdrowia w wieku późniejszym. Są też dowody na to, że najwięcej na tych programach zyskują dzieci z nieuprzywilejowanych rodzin oraz że inwestycja w poprawę ELC ma także ważne korzyści krótko- i długoterminowe dla rozwoju, kształcenia i zdrowia dzieci.

Od roku 2021 Szkocja jest jedynym krajem w Wielkiej Brytanii, który finansuje 1140 godzin ELC rocznie. W semestrze oznacza to 30 godzin tygodniowo dla wszystkich dwulatków, którzy spełniają określone kryteria, oraz trzy- i czterolatków niezależnie od tego, czy ich rodzice pracują, czy nie. W niepodległym kraju przyszłe rządy mogłyby wprowadzać udoskonalenia systemu opieki nad dziećmi. Na przykład mogłyby inaczej zdecydować o kształcie obecnie zarezerwowanych programów: opieki nad dziećmi Universal Care (Universal Credit Childcare) i zwolnień podatkowych z tytułu opieki nad dziećmi (Tax Free Childcare), które pomagają rodzicom i opiekunom w ponoszeniu kosztów opieki nad dziećmi.

Obecnie tworzymy system edukacji, który zapewnia dzieciom i młodzieży równe szanse i kształcenie na doskonałym poziomie. Według niezależnego raportu OECD na temat szkockiego programu Curriculum for Excellence program ten zapewnia „inspirującą i wszechstronnie popieraną filozofię kształcenia”, której budowa zapewnia „uczniom elastyczność potrzebną do poprawy poziomu dalszego ich kształcenia”.

Nasze sektory kształcenia wyższego i działalności badawczej uważa się za jedne z najlepszych na świecie. Koledże, uczelnie i instytucje kształcenia specjalistycznego w Szkocji to zasoby krajowe, które pozytywnie oddziałują na społeczeństwo, gospodarkę i kulturę. Co roku z naszej oferty i polityki bezpłatnego kształcenia korzysta ok. 120 tysięcy uczniów i studentów w Szkocji.

Przyszłe rządy mogłyby również opracować system pożyczek uczniowskich i studenckich, który byłby dopasowany do warunków krajowych. Zapewniłby on większą elastyczność, jeśli chodzi o przyznawanie takich pożyczek, i nie byłby uzależniony od zgody ministerstwa finansów Jego Królewskiej Mości.

Jako kraj należący do Unii Europejskiej niezależna Szkocja w swoich uznanych na świecie koledżach i innych uczelniach wyższych kształciłaby również uczniów i studentów zagranicznych. Odwróciłoby to trend spadkowy liczby uczniów i studentów, którzy przybywają do Wielkiej Brytanii po brexicie. Ponownie mogliby oni uczestniczyć w programach wymiany w ramach Erasmus+.

© The Scottish Government 2024

Publikacja: The Scottish Government, marzec 2024 r.

Opracowano dla: The Scottish Government przez APS Group Scotland, 21 Tennant Street, Edinburgh EH6 5NA PPDAS143927 (03/24)